

Carine D'hondt, nieuwe voorzitter van het IPB

Het forum van zaterdag 1 juni 2024 verkoos Carine D'hondt tot nieuwe voorzitter van het IPB. Tot nu vertegenwoordigde Carine in ons forum de salesiaanse medewerkers. Op het vakantiebureau van 24 augustus zal ze de voorzittersfakkel overnemen van Christa. Wij gingen alvast met haar praten.

Carine, hoe zou je jezelf omschrijven?

Als een godszoeker. Ik kom uit een gelovig gezin, maar mijn ouders waren nooit erg kerkbetrokken. Toch raakte ik als kind al geboeid door de Kerk. Ik ging ook graag naar de kerk. Toen ik als tiener met de Boerenbond op bedevaart naar Lourdes trok, werd dat bevestigd: ik voelde dat ik me verder voor de Kerk wou inzetten. Misschien

kan je het een roeping noemen. In elk geval: ik wou ervoor gaan, voor het evangelie, me inzetten voor m'n medemens. Zo koos ik voor een studie verpleegkunde, maar ik was ook steeds pastoraal actief in het ziekenhuis en het woonzorgcentrum waar ik nadien aan de slag ging als verpleegkundige.

Later studeerde je ook godsdienstwetenschappen. Vanwaar die keuze?

Er groeide in mij een hunker om meer te weten over het geloof en over de Bijbel. Ik was erg betrokken in de parochie, onder meer als catechist. In de liturgie hoorde ik allerlei teksten uit het Oude en Nieuwe Testament. Die riepen vragen op. Kennis werd belangrijk. Eerst trok ik als vrije student naar het seminarie in Gent, later naar Leuven om een masterdiploma te behalen, met een focus op pastoraaltheologie. Het was een verrijkende tijd, zowel op het vlak van geloofsverdieping als op het vlak van netwerking, want Kerk zijn we steeds samen met anderen. Dat geldt ook in een samenleving die erg ik-gericht is. Intussen verlegde mijn professionele leven zich van de zorg naar het onderwijs.

Kon je in het onderwijs iets doen met je gelovige inspiratie?

Zeker. Als leerkracht, als identiteitsmedewerker bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen en nadien als directeur heb ik altijd sterk ervaren dat onze jongeren zoeken naar zin. Jongeren zijn onze toekomst, dus moet de Kerk zoeken naar manieren om met hun vragen aan de slag te gaan. We mogen geen schrik hebben om daarop in te zetten en te proberen de connectie met hen te maken vanuit het evangelie. In de school waar ik nu nog even als directeur werk, werden er al twintig jaar geen bezinningsdagen meer georganiseerd. Ik stelde voor om die traditie weer te herstellen. Bij wijze van experiment trokken we met één klas op abdijdagen. Het gros van de groep nam daar vrijwillig deel aan het ochtendgebed. En het waren heus geen doetjes, hoor.

Die ervaring sterkte mijn vertrouwen dat we als Kerk jongeren moeten blijven aanspreken, en dat we dat ook kunnen.

Je vertegenwoordigt in het forum de salesiaanse medewerkers. Wat betekent de salesiaanse spiritualiteit voor jou?

Don Bosco was één en al luisterend oor voor de jongeren en hij stuurde zijn medebroeders naar 'de pomp', naar de plaats waar de jongeren waren. Daar moesten ze zijn. Als medewerkers van Don Bosco proberen we dat principe in ons gewone leven toe te passen. Dat doe ik dus ook in mijn werk op school en in contacten met jongeren. Als Kerk hebben we jongeren iets te bieden vanuit onze traditie, maar we moeten allereerst oprecht en aandachtig naar hen luisteren, aanwezig zijn bij hen, met hen op weg gaan en proberen te begrijpen welke rugzak zij meedragen. Dat authentieke aanwezig zijn en luisteren is evenwel niet beperkt tot het omgaan met jongeren: ik probeer het toe te passen in al mijn contacten.

Dat kan je natuurlijk maar doen wanneer je je geregeld herbront, weer aanknoopt bij de inspiratie van waaruit je leeft. Anders wordt het 'mijn' verhaal, terwijl het eigenlijk 'Zijn' verhaal is, dat ik samen met anderen mag beleven en doorgeven. Als medewerkers komen we maandelijks samen bij de salesianen of bij de zusters van Don Bosco, voor vorming, om samen te bidden, kortom, om gemeenschap te vormen. Ja, we zijn een grote wereldwijde familie van 30.000 medewerkers. Er is een sterke verbondenheid.

Als voorzitter van het IPB kom je aan het hoofd van het centrale lekenforum en overlegorgaan van de Kerk in Vlaanderen. Hoe kijk je naar het IPB?

Acht jaar geleden kwam ik bij het IPB terecht, toen vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Ik nam ook een mandaat op in het bureau en als ondervoorzitter. De voorbij twee jaar moest ik echter gas terugnemen, door de zorg voor mijn moeder en de drukte van mijn job als directeur. Leuk was wel dat we de viering van 50 jaar IPB op onze school konden organiseren. Het IPB, dat is mee mogen denken over en werken aan Kerk vormen. En we zitten wat dat betreft op een cruciaal moment. Paus Franciscus reikte ons al veel mooie dingen aan, maar ik denk dat de synodale wending bijzonder relevant is voor het IPB. Dat principe moeten we nu toepassen, onbevreesd. We moeten als leken niet de revolutionair uithangen, maar samen met de bisschoppen en de priesters bouwen aan de Kerk van morgen. 'Betrokken in dialoog' is onze leuze. Welnu, ik ben zelf iemand die inzet op dialoog en op het samen zoeken. Als voorzitter van het IPB wil ik dan ook graag bruggebouwer zijn.

transparant

EDITORIAAL

Morgen zal anders zijn dan vandaag

Meer dan acht jaar mocht ik voorzitter zijn van het IPB. Voor de aanvang van mijn laatste forum als voorzitter kreeg ik een sms'je: "Je hebt (met je team) beslist méér dan een steen verlegd in de rivier!" Sinds 2015 stond ik aan het roer, als gelovige vrouw kon ik – met vele anderen – een stukje weg banen in en voor onze Vlaamse Kerk. Een gevoel van grote dankbaarheid overheerst, ik heb veel gegeven maar ook gekregen. En ik ben blij dat ik nu vol vertrouwen de fakkel mag doorgeven aan Carine D'hondt.

Acht jaar en meer

Bij een afscheid hoort een korte terugblik. In december 2015 werd ik verkozen tot voorzitter, in opvolging van Josian Caproens. Het IPB had net het project rond levende geloofsgemeenschappen 'afgerond' met een studiedag in juni. Tussen 2015 en nu hebben we heel diverse thema's op de agenda geplaatst. We gingen in op de pauselijke exhortaties, stonden stil bij binnenkerkelijke thema's maar ook bij brede maatschappelijke uitdagingen. Synodaliteit bleef de belangrijkste rode draad, het is en blijft onze kernopdracht om samen de weg te gaan van ontmoeting en dialoog. Ik ben heel dankbaar omdat Nicole Vermeulen en Carine Devogelaere onze werking droegen, ze waren onmisbaar voor het administratieve en inhoudelijke werk! Christof is ondertussen al wat ingewerkt als coördinator en neemt ook de administratie op zich.

Projectwerking

Naast de gewone werking kwam er, met de steun van Porticus, in 2019 een nieuw project rond 'IPB toekomst', met Ria Vercamer als medewerker. We deden een bevraging, dachten na over de toekomst van het IPB en herwerkten onder meer onze strategische doelstellingen. Na 50 jaar IPB was het immers tijd om een balans op te maken. We interviewden (oud-)leden en brachten hen in beeld. Het project leidde naar het boek 'Betrokken in dialoog. IPB voor een synodale kerk' (Halewijn, 2021), dat diverse bijdragen bevat over de voorbije en huidige werking van het IPB. De feestzitting 50+1 jaar IPB op 5 juni 2021 kreeg een heel eigen kleur omwille van corona. Dankbaar

vermeld ik hier Laura Tack, toenmalig stafmedewerker, die met Carine zorgde voor een inhoudelijk sterk geheel!

Space for grace

Onder de vleugels van het IPB startte in 2019 het innovatieplatform 'Space for Grace'. We werden de draaischijf van een Vlaanderen-brede dynamiek in de zoektocht naar toekomstbestendige geloofsgemeenschappen. De kernwoorden 'lokale gemeenschap', 'innovatie' en 'vitaliteit' doen dromen van een toekomst die anders zal zijn dan vandaag (Carlos Desoete). Ondertussen zijn we vijf jaar op weg en werden meer dan 50 geloofsgemeenschappen ondersteund met financiële middelen en met begeleiding in learning communities, met monitoring en evaluatie. Ook hier is dankbaarheid het motto: dank aan Pieter Vandecasteele (Porticus) voor de fijne samenwerking, dank aan Raf Lust en Luk Vanmaercke die de werking in goede banen leiden.

Dankjewel! Dank Dank Dank

Het IPB is wezenlijk een ledenorganisatie. We bestaan dankzij en met onze leden die samenkomen in de fora. Doorheen de jaren hebben meer dan 1.000 verschillende mensen zich geëngageerd. Ik mocht een schakel zijn in die lange ketting. Met een groot hart wil ik dan ook iedereen danken die een kleine of grote bijdrage heeft geleverd en nog zal bijdragen aan de werking van het IPB. De forumleden hebben doorheen de dialoog gezorgd voor verrijking en verruiming. De bureauleden hebben mee het beleid bepaald en het dagelijks bestuur deelde in de kleine en soms grote zorgen. Dank aan de bisschoppen die ons een warm hart toedragen. Dank aan ieder van jullie voor jullie engagement! Dank dat ik voorzitter mocht zijn van dit interdiocesane overlegorgaan. Het was een eer om met elk van jullie te mogen samenwerken. Dankjewel!

Morgen, anders dan vandaag

Graag sluit ik af met de mooie woorden van prof. em. Mathijs Lamberigts: "Als het IPB niet bestond, dan zou men het moeten uitvinden, omdat het een uniek platform is voor informatie-uitwisseling, inspiratie, bemoediging, confrontatie en dus dialoog." Ik wens Carine D'hondt, Christof Bouweraerts en alle IPB-leden heel veel inspiratie om, gedreven door de Geest, de dialoog verder te zetten en samen te bouwen aan de toekomst.

Het ga jullie goed, pelgrims van hoop.

Christa Damen
Voorzitter

Wanneer de Kerk LGBTQ+ personen nabij wil zijn

Op zaterdag 1 juni vond het laatste forum plaats van de aflopende mandaatperiode 2020-2024. Met op de agenda de langverwachte voorzittersverkiezingen, een ‘in het verborgene’ georganiseerde ceremonie en broodjesreceptie voor afscheidnemend voorzitter Christa Damen en de deelname van de learning community van Space for Grace beloofde het een bijzondere editie te worden. Ook het inhoudelijke thema en niet in het minst de twee sprekers droegen er in hoge mate toe bij dat het een sterk forum werd.

Als eerste kwam Jade Willaert aan het woord. Geboren in Wilrijk speelde zij in het TPC een thuismatch, en nog wel tussen het blokken door, want Jade werkt haar *Research Master of Advanced Studies in Theology and Religion* af. Wie op voorhand gedacht had dat een ‘masterstudent-in-opleiding’ toch nog niet veel te zeggen kon hebben, vergiste zich, want de zowat zeventig deelnemers aan het forum werden van hun sokken geblazen door de stevige presentatie van de jonge vrouw die zich bij aanvang van haar lezing uitdrukkelijk identificeerde als katholiek en lesbisch.

Van Gaudium et Spes tot Fiducia supplicans

Zowel voor haar bachelorscriptie als voor haar masterproef verrichte Jade aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven kwalitatief-empirisch onderzoek naar de ervaringen van lgbtq+ personen met de katholieke kerk en naar haar ondersteuning van holebi's in Vlaanderen. Op 1 juni nam ze ons vooral mee in een historisch verhaal van het kerkelijke spreken over homoseksualiteit en gendervariatie. Dat liet ze beginnen bij *Gaudium et Spes*, één van de belangrijke documenten van het Tweede Vaticaans Concilie, en (voorlopig) eindigen bij *Fiducia supplicans*, de controversiële verklaring van het Dicasterie voor de Geloofsleer uit 2023 waarmee de mogelijkheid werd geopend om personen in een zogenaamde irreguliere situatie, waaronder een homoseksuele relatie, te zegenen.

Hoewel de Kerk homoseksuele gedragingen vanuit het natuurwetsdenken als ‘tegennatuurlijk, ongeordend en zondig’ beschouwt, stelt de verklaring *Persona Humana* uit 1975 dat homoseksuele gevoelens niet altijd een keuze zijn en dat de Kerk pastorale ondersteuning moet bieden aan personen met die gevoelens. Ook in latere documenten wordt opgeroepen tot respect voor de waardigheid van homoseksuele personen en tot pastorale nabijheid. Wel blijft de officiële leer homoseksuele handelingen als zondig beschouwen, homoseksuele personen aanzetten tot een leven van onthouding en burgerlijke verbintenissen tussen personen van hetzelfde geslacht afwijzen. In 2021 maakte het Dicasterie

– toen nog ‘Congregatie’ – voor de Geloofsleer in een controversieel *Responsum* nog eens heel duidelijk dat het niet mogelijk is om een relatie tussen personen van hetzelfde geslacht te zegenen, aangezien dergelijke relaties niet in overeenstemming zijn met Gods plan.

In haar presentatie ging Jade vervolgens in op het document *Homoseksuele personen pastoraal nabij zijn – Voor een gastvrije kerk die niemand uitsluit*, dat de Vlaamse bisschoppen in 2022 publiceerden en dat hen internationale media-aandacht opleverde. Druist dat document dan zo in tegen de officiële leer van de Kerk, zoals soms wordt beweerd? Niet zo, meent Jade. Hoewel ze in *Homoseksuele personen pastoraal nabij zijn* een impliciete reactie tegen het *Responsum* leest, gaan de Vlaamse bisschoppen volgens haar niet in tegen de leer. Wel zetten ze stappen naar een meer inclusieve en geïntegreerde kerkgemeenschap, al ervaren velen in de bredere samenleving hun initiatief als ‘*too little, too late*’.

En wat te denken van *Fiducia supplicans*? Brengt dat Vaticaans document “vijgen na Pasen of de kers op de taart”? Jade lichte toe dat daarin een onderscheid wordt gemaakt tussen drie soorten zegeningen: Bijbelse, liturgische en theologisch-pastorale. Enkel die laatste categorie is in deze context van toepassing: ze komt neer op “een smeekbede dat alles wat waar, goed en menselijk waardevol is in hun leven en relaties, verrijkt, genezen en verheven mag worden door de aanwezigheid van de Heilige Geest”.

De zegen moet spontaan gebeuren, los van een burgerlijk huwelijk en mag op geen enkele manier de indruk wekken dat het om een huwelijk gaat. Bovendien verklaarde paus Franciscus nadien dat het erom gaat de personen te zegenen, niet de relatie. Weinig nieuws onder zon dus, besluit Jade.

Enthousiaste bisschop Bonny

Tijdens de vragenronde maakte Jade duidelijk dat ze in haar doctoraatsvoorstel de ervaring van lgbtq+ personen in geloofsgemeenschappen met een migratieachtergrond als aandachtspunt opnam. Overigens, als dat voorstel wordt goedgekeurd, kan Jade misschien bisschop Johan Bonny als copromotor vragen. De bisschop van Antwerpen reageerde erg enthousiast op haar presentatie en stimuleerde Jade om in haar verdere onderzoek allereerst scherp te stellen op de zogeheten ‘*espoused*’ en ‘*operant theology*’, respectievelijk de theologie die ingebed is in de praktijken van een groep en de theologie die voortkomt uit de eigen geloofsuitdrukking van de groep, eerder dan op de normatieve en formele theologie.

Na de koffiepauze lag de lat hoog voor onze tweede spreker, Willy Bombeek. Maar ook die kweet zich met verve van zijn taak. Als coördinator van de aanspreekpunten ‘Homoseksualiteit & geloof’ in de Vlaamse Kerk belichtte hij de pastorale kant van het verhaal. De aanspreekpunten kwamen er in elk Vlaams bisdom na de publicatie van de eerdergenoemde tekst van de bisschoppen. Die werd zelf geïnspireerd door een tekst van een voorbereidende werkgroep die Willy samenbracht na een hartelijk en bemoedigend gesprek dat hij in 2020 had met kardinaal De Kesel.

Geen activisme, maar luisteren

Willy maakte duidelijk dat de aanspreekpunten er allereerst zijn voor de gelovige en zoekende homoseksuele personen zelf, maar ook voor hun omgeving. Zo benadrukte hij het belang van het hebben van begrip en waardering voor ouders. “Aan een moeder die me vertelde dat ze het er moeilijk mee had dat haar dochter lesbisch was, zei ik dat dat heel normaal is”, legde Willy uit. “Ze had dat niet verwacht. Daarom vertelde ik haar dat ik het zelf ook moeilijk had om mijn geaardheid te aanvaarden en dat het dus zeer begrijpelijk is dat ook ouders daarmee worstelen. Wel stimuleerde ik haar om met haar dochter te blijven praten. Dat deed ze ook, en het feit dat ze aan haar dochter had kunnen vertellen dat ze ermee worstelde, werd positief ervaren.”

Die houding typeert Willy als mens, maar ook die van de aanspreekpunten. Geen activisme en nog minder provocatie, maar wel in dialoog gaan en luisteren staan voorop. Het mag geen kwestie zijn van praten over, maar *met* LGBTQ+personen. Natuurlijk krijgen Willy en zijn collega's soms kritische mails. Ook dan proberen ze steeds respectvol te reageren, én aan te zetten tot openheid en dialoog. Willy benadrukt daarbij het belang van het document van de Vlaamse bisschoppen, allereerst omdat het thema homoseksualiteit erin op een positieve en hoopvolle manier benaderd wordt, zonder veroordelingen of verboden. Daarnaast reikt het document een concrete structuur aan voor een gebedsmoment, dat duidelijk onderscheiden is van een huwelijk.

Dat betekent niet dat daarmee alle kwesties van tafel zijn. Moet er bijvoorbeeld een gebedsvierings' voorbereiding' zijn zoals bij de huwelijksvoorbereiding à la *Marriage Encounter*? Kan de pastorale begeleiding geïntegreerd worden in de (hetero)relatiepastoraal of het verloofdentraject? Maak je een zegening bekend in het parochieblad? Wat met priesters die worstelen met de beslissing van de Vlaamse bisschoppen? Het zijn voorbeelden van allerm minst eenvoudige vragen waarop dan ook geen pasklare antwoorden zijn. Maar bemoedigd door mooie ervaringen zoals de oecumenische gebedsviering tijdens de Antwerp Pride in 2023 zoeken Willy en co. samen met vele anderen verder naar antwoorden.

